

Bjørn Kunoy, Martin Heinesen og Finn Mørk, sum allir hava verið partur av arbeiðinum at tryggja Føroyum rættin til øki uttan fyri 200 fjórðingar. Myndatøka Jan Müller/oljan.fo

Føroyar kunnu vaksa nógv meira sunnanfyri

Jan Müller

26.03.2014 - 16:15

[Oljan.fo](http://oljan.fo)

Tað vóru fyri Føroyar og føroyingar sera góð tíðindi, ið frættust í farnu viku, tá tað varð greitt, at Landgrunsnevndin hjá ST tók undir við øllum krøvum okkara til rættin til eitt stórt øki uttan fyri 200 fjórðingar norðan fyri Føroyar. Næstu árin fer so eitt nýtt umfar av sama slag, tó nógv størri í vavi, at verða viðgjørt í ST. Tað er føroyska kravið til eitt risastórt øki sunnan fyri Føroyar. Ein av teimum, sum hevur havt ein sera týðandi leiklut í hesum slóðbrótandi arbeiði er Bjørn Kunoy, doktari. Oljan.fo hevur tosað við hann.

Ómetaliga glaður

“Eg havi verið ómetaliga glaður fyri at vera leiðari í eini sendinevnd, sum hevur klárað at arbeiða sera væl saman og koma á mál við teimum torfuru avbjóðingum, ið hava verið fyri

framman og fáa 100% undirtøku fyri føroysku krøvunum. Hetta er ein stórus dagur fyri okkum øll og ein varði fyri tí vit eru komin fram til, nevniliga ein vøkstur av Føroyum uppá 27.000 ferkilometrar,” sigur ein av undangongumonnum aftanfyri framúr góða úrslitið av málinum um landgrunsmarkið uttan fyri 200 fjórðingar norðan fyri Føroyar.

Bjørn Kunoy hevur verið leiðari av teirri stóru sendinevnd, sum vardi krøv føroyinga um rættin til stór øki uttan fyri 200 fjórðingar. Sjálvur sigur hann, at ein orsök til góða úrslitið er tað serstakliga góða samstarvið millum føroyskar og danskar myndugleikar í hesum máli.

Arbeiðið byrjaði longu í 2003, tá farið varð undir at savna tilfar at leggja til grund fyri føroyskum kravi til øki á landgrunninum. Tá kravið varð latið Landgrunsnevnd ST í 2009 var eitt sera stórt arbeiði gjørt av føroyingum og dønum. Trý ár seinni setti ST eina undirnevnd at viðgera kravið. Nú varð farið til verka av álvara. Ein sendinevnd varð sett á stovn umboðandi føroyingar og danir. Talan hevur verið um nógvar arbeiðsfundir eins og fundir við ST-undirnevndina, har føroyingar hava gjørt vart við síni krøv. Undirnevndin hevur sett nógvar kritiskar spurningar til Føroya, og eina løtu kendist tað sum tann bera mótbrekka at koma á mál við hesum kravi greiðir Bjørn Kunoy frá.

“Men við dugnasemi og fyrimyndarligum samstarvi í sendinevndini eru vit komin á mál. Í stóran mun er talan um pionerarbeiði. Fleiri spurningar, sum vórðu viðgjørdir her, hava ikki verið viðgjørdir áður.

Samstarvið hevur verið framúr við serstakliga dugnaligum fólki, ikki mist okkara jarðfrøðingi, Finn Mørk, sum hevur umboðað Jarðfeingi í tí arbeiðinum, og sum hevur ment seg til at vera ein serfrøðing í heimselituni. Og við hesum hevur tað eydnast okkum at koma á mál við hesum serstakliga drúgva arbeiðinum.”

Undir fyrireikandi arbeiðinum hava fólkin vitjað í fleiri øðrum londum, bæði Argentina, Japan og Fraklandi fyri at fáa innlit í royndir teirra í líknandi málum og hevur hetta verið sera virðismikið.

Eisini onnur lond, eitt nú Brasil og USA hava víst stóran áhuga fyri part av tí arbeiði, sum føroyingar hava gjørt.

Nú hesin partur av landgrunsmálinum er loystur, so heldur Bjørn Kunoy, at hesum kunnu vit eisini takka føroyskum myndugleikum og stovnum fyri - at hava gjørt eitt stórt arbeiði og lagt orku í og kunnu vit sigast at hava havt gulu troyggjuna á í hesum arbeiði.

Brúka royndir og vitan sunnanfyri

Nú restar so í at fáa eina avgerð um markið uttan fyri 200 fjórðingar sunnan fyri Føroyar. Har hava vit nevniliga eisini gjørt eitt krav uppá eitt øki uppá, sum er 600.000 ferkilometrar. Enn er ógreitt, nær tann viðgerðin fer í gongd. Men Bjørn Kunoy sigur, at arbeiðið fyri norðan hevur givið okkum nógvar royndir og vitan, sum kunnu brúkast í arbeiðinum sunnan fyri eisini. Tað er ein virðismikil roynd, sum fer at stuðla komandi arbeiðinum sunnanfyri.

Við avgerðini um norðara partin veksur feroyska landgrunsøkið við 10%. Kravið sunnan fyri er nógvar ferðir størri. Talan er um eitt øki, sum er sera fjart frá Føroyum. Kravið fer 820 fjórðingar sunnan úr Føroyum. Avbjóðingarnar vilja vera, at um ein miðlinjuloysn vildi verið nýtt har, so vildi tað ikki givið okkum nóg, og tískil verður mett, at tað er av stórum týdningi at fáa viðurkent alt økið.

Ringt er meta um, nær økið sunnan fyri verður loyst. Viðgerðin av kravøkinum er steðgað og ikki er greitt nær hon verður loyst.

Bjørn Kunoy hevur einki boð, men heldur, at vit kunnu bara vóna, at tað verður innan 10 ár.

Kravið til økini sunnan fyri varð latið inn í 2010, og har eru onnur lond, sum meta seg hava rætt til umskarandi krøv til tað økið, nevniliga Ísland, Írland, og Bretland og Føroyar.

Áhugamálini sunnan fyri Føroyar eru nógvar størri enn tey norðanfyri, og tí verður eisini torførari at koma fram til, hvørjar linjur skulu teknast.

Atgongd til ráevni

Vit spurdu Bjørn Kunoy, hvønn týdning avgerðin at lata Føroyum atgongd til 27.000 ferkilometrur av havbotnsøki kann fáa fyri feroyskt vinnulív í framtíðini.

“Vit hava fingið staðfest fullræðisrættindi til ein stóran part av landgrunninum norðan fyri Føroyar, tvs. at brúksrætturin til møguligt ráfeingi hoyrir til okkara. Økið sjálvt er ikki troytt tað man veit um.

Tað verður ikki mett sannlíkt, at kolvetni finnast í hesum økinum. Hinvegin kann vera talan um onnur mineral.”

-Vit eru bara 50.000 menniskju - er tað rætt at vit skulu fáa rættin til so stór øki?

“Soleiðis eru reglarnar, og vit gera okkum dælt av teimum rættindum vit hava sum sáttmálapartur til Havrættarsáttmála Sameindu Tjóða.”

Tað er eitt ár síðani, at Bjørn Kunoy vardi eina doktararitgerð hann hevur gjørt um nettupp marknamál, og tað gekk so mikið væl, at doktararitgerðin varð innstillað til ein prís, sum verður givin á hvørjum ári. Innstillingin varð gjørd í januar, og úrslitið verður funnið í mai. Tað eru so eisini fyrítøkur, ið halda, at arbeiðið hjá Bjørn Kunoy er av stórum týdningi fyri Føroyar og hevur hann m.a. fingið stuðul til doktararitgerðina frá eitt nú oljufelagnum Statoil.

Gongdin í málinum

Líta vit so aftur um bak í hesum máli, so varð grundarlag lagt fyri arbeiðinum av feroyskum myndugleikum í 2003. Man vildi luttaka í arbeiðinum á jøvnum føti við danskar myndugleikar.

Grundarlagið fyri øllum arbeiðinum er annars Havrættarsáttmáli Sameindu Tjóða. Tað eru 166 lond, sum hava staðfest sáttmálan, sum verður settur at vera grundleggjandi skjalið, ið hevur við alt virksemin á havi og landgrunni at gera.

Av tí at Føroyar koma undir sáttmála, sum fevnir um kongsríki Danmarkar, er arbeiðið gjørt saman við Danmark.

Mannagongdin hevur verið tann, at lond, sum meta seg at hava ein landgrunnuttan fyri 200 fjórðingar, skulu senda krøv síni inn til eina serstaka nevnd, sum verður sett við støði í havrættarsáttmálanum innan 10 ár eftir, at sáttmáli er settur í gildi fyri avvarandi land. Fyri kongsríki Danmarkar, sum fevnir um Danmark, Føroyar og Grønland, merkir tað, at krøv skulu vera innlatin í seinasta lagi desember 2014.

Øll lond hava rætt til landgrunn innan fyri 200 fjórðingar, men tað er ikki støðan í mun til økiuttan fyri 200 fjórðingar. Har skulu serstakar fyrirteytir verða til steðar, sum skulu latast inn til serstøku ST-nevndina.

Samanlagt fevnir kongsríki Danmarkar um fimm øki, sum eru kravøkiuttan fyri 200 fjórðingar, nevniliga tveyuttan fyri Føroyar og trýuttan fyri Grønland. Nú er so bara tað fimta kravið at lata inn, og tað er norðan fyri Grønland og fevnir um Norðpólsøkið.

Landgrunsnevnd Sameindu Tjóða skal viðgera krøvini, sum koma inn, tvs. tryggja sær, at próvførlurnar, sum eru lagdar til høldar fyri krøvini, eru í samsvar við grein 76 í Havrættarsáttmála Sameindu Tjóða. Talan er um eina nevnd, sum telur 21 limir, harímillum føroyingin Martin Heinesen, sum jarðfrøðingur og verkætlanarleiðari á Jarðfeingi. Her er so aftur talan um fleiri undirnevndir, sum skulu gjøgnumganga alt próvtilfarið.

Føroyar hava nú fingið viðhald í kravinum um, at 88.000 ferkilometrar av landgrunni eru partur av rættindum Føroyauttan fyri 200 fjórðingar. Tað er so, at hesi rættindi skulu tryggjast av Landgrunsnevndini hjá ST.

“Vit eru sera fegnir um, at undirnevndin, sum varð sett at viðgera okkara krav eins og samlaða nevndin varð einmælt um hetta málið tvs.; at tað var konsensus fyri, at alt kravið frá Føroyum er sett at verða grundað á Havrættarsáttmála Sameindu Tjóða.

Tað vil vera nærlagt at spyrja, at tá vit fáa 100% viðhald fyri kravinum, hví hava vit so ikki kravt meira. Vit mettu tað ikki vera grundarlag fyri hesum. Tá hetta arbeiðið fór í gongd í 2003 og 2004 metti man ikki, at nakað grundarlag var fyri nøkrum kravi yvirhøvur. Tað var ikki fyrr enn eftir tað, at man gjørdist varugur við, at tað var kanska rætt at gera krav uppá ytra landgrunninuttan fyri 200 fjórðingar. Í dag 11 ár seinni hava vit fingið viðhald í at eiga rættin til eitt øki svarandi til 90.000 ferkilometrar. Men av tí at partur av økinum umskarast við ísendskt og norsk mark eisini, hava Føroyar gjørt avtalu við hesi lond, soleiðis at samlaði vøksturin av Føroyum verður 27.000 ferkilometrar.

Talan er bara um landgrunn og ikki havøki. Rættindini fevna um livandi og ikki livandi tilfeingi á havbotninum og tilfeingi, sum er undir havbotninum.”

